

המפגש בין רוסיה ואסיה במאות י"ט-כ' 18291-01

The Encounter between Russia and Asia during the 19th-20th Centuries

מרצה: ד"ר אורי בר נוי

תאור הקורס:

רציונל, נושאים:

הקורס מבקש לבחון את המפגש בין רוסיה ובין אסיה בשיאה של ההתפשטות הטריטוריאלית של האימפריה הצארית לכיוון דרום ומזרח החל מראשית המאה ה-יט' ועד להתפשטות הסובייטית במרחב האסיאתי במאה ה-כ'. הוא סוקר את השתלשלות הקשר ההיסטורי וההשפעה של קשרי הגומלין ביניהן על המערכת הפוליטית, החברתית, התרבותית והכלכלית ברוסיה. טיעונו העיקרי הינו שהגיאוגרפיה האירו-אסיאתית של רוסיה, היחסים האמביוולנטיים שלה עם שאר חלקי אירופה, והמורכבות של המפגש בינה ובין אסיה, הובילו להתפתחותה של תרבות היברידיית שאחת מתוצאותיה הייתה הבנה שיטתית, רב-גונית ואפילו גם אוהדת של המזרח בעיניהם של הרוסים. כל זה התקיים למרות כוחם הרב של הרוסים בהשוואה לאומות ועמי המזרח, ההתנשאות התרבותית והפוליטית שלהם וגם הניסיון שלהם להתבדל מבחינת הזהות שלהם מכל מה שאסיה סימלה עבורם מבחינה שלילית.

מהלך השיעורים:

כאמור, שיטת ההוראה הינה הא-סינכרונית ובמסגרת קורס מתוקשב מלא. הסטודנטים ילמדו את שיעורי הקורס באופן עצמאי ועפ"י מערך שיעורים שיוכן בהתאם למפורט בתכנית ההוראה. השיעורים יכללו טקסטים כתובים, חומרים ביבליוגרפיים מותאמים לקריאה וגם מצגות PowerPoint. במהלך הסמסטר יתקיימו עמם שלושה מפגשים כיתתיים פנים אל פנים כמקובל. הסטודנטים יידרשו להגיש במהלך הקורס שתי מטלות כתובות שמהן יינתן הציון הסופי.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

1.	מבוא:	<ul style="list-style-type: none"> מהו אוריינטליזם? מהי תרבות היברידיית? המחלוקת	מתוך הרשימה הביבליוגרפית
	פריטים	ההיסטוריוגרפית לגבי תקפותה של התיאוריה של סעיד למקרה של רוסיה	
	מס' 18, 25 ו-28 (פרק 3)		
2.	תפיסות של 'מערב' ו'מזרח' ברוסיה	פריט מס' 28 (פרק 2)	כניל

3.	הקשר בין רוסיה ובין אסיה עד לעת הקמתה של המדינה הרוסית המודרנית	פריטים 11, 14 ו-26 (פרק 1)	כנ"ל
4.	הכיבושים בחוף הים השחור ותחילתו של אוריינטליזם רוסי בשלהי המאה ה-18	פריטים מס' 7 ו-21	כנ"ל
5.	כיבוש הקווקז בתחילת המאה ה-19 והאלמנט המזרחי האקזוטי בספרות הרוסית	פריטים מס' 12 ו-2	כנ"ל
6.	כיבוש סיביר והמזרח בשלהי המאה ה-19	פריטים מס' 10 ו-23	כנ"ל
7.	יחסי רוסיה עם סין ויפן בתחילת המאה ה-20	פריטים מס' 8 ו-22	כנ"ל
8.	ההשתלטות הרוסית-סובייטית על מרכז אסיה והמאבק נגד האסלאם	פריטים מס' 2 ו-1 (פרק 6)	כנ"ל
9.	ברית המועצות וסין הקומוניסטית: אחים לנשק	פריט מס' 13	כנ"ל
10.	האינטרס של ברית המועצות ורוסיה הפוסט-סובייטית במרכז אסיה ותת היבשת ההודית	פריטים מס' 5, 6 ו-16	כנ"ל
11.	סיכום		

דרישות קדם:

אין דרישות קדם

חובות / דרישות / מטלות **:

- קריאת יחידות הלימוד השונות וגם הפריטים הביבליוגרפיים של כל אחת מהן
- השתתפות חובה בשלושה מפגשים פנים אל פנים:
  - מועד המפגש הראשון: יום ה' ה-23 במאי 2024 בשעה 18:00
  - מועד המפגש השני: יום ה' ה-20 ביוני 2024 בשעה 18:00
  - מפגש השלישי: יום ה' ה-18 ביולי 2024 בשעה 18:00
- שתי מטלות כתיבה על בסיס קריאת מאמרים ומענה על שאלות

מרכיב הציון הסופי: בבחינה חובה לציון פרונטלי/מקוון

- ציון שתי מטלות הכתיבה ביחד מהווה 100% מהציון הכללי
- בכל אחד מהמקרים הנ"ל, כולל בכל אחת מהמטלות, ציון עובר 60 נקודות. אי עמידה בדרישה זו מחייבת ציון נכשל.

ביבליוגרפיה:

חומר חובה לקריאה:

א. מאמרים:

1. Beliaev, Leonid A. and Chernestov Alexei, "The Eastern Contribution to Medieval Russian Culture", *Muqranas* Vol. 16 (1999): 97-124.
2. Benningsen, Alexandre, "Islam in the Soviet Union", *East European Jewish Affairs*, 1979.
3. Buszynski, Leszek, "Russia's New Role in Central Asia", *Asian Survey* Vol. 45, No. 4 (Jul. - Aug. 2005): 546-565.
4. Chari, P. R., "Indo-Soviet Military Cooperation: A Review", *Asian Survey* Vol. 19, No. 3 (Mar. 1979): 230-244.
5. Dickinson, Sara, "Russia's First 'Orient': Characterizing the Crimea in 1787", *Kritika: Explorations in Russian and Eurasian History* 3(1) (Winter 2002): 3-25.
6. Esthus, Raymond A., "Nicholas II and the Russo-Japanese War", *Russian Review* Vol. 40, No. 4 (Oct. 1981): 396-411.
7. Frye Richard N., "Oriental Studies in Russia", in Wayne Vucinich (ed.), *Russia and Asia: Essays on the Influence of Russia on the Asian Peoples* (Stanford, Calif.: Hoover Institution Press, 1972): 30-51.
8. Gibson, J.R., "The Significance of Siberia to Historical Tsarist Russia", *Canadian Slavonic Papers* 14(1972): 442-453.

9. Hokanson, Katya, "Literary Imperialism, Narodnost' and Pushkin's Invention of the Caucasus", *Russian Review* Vol. 53, No. 3 (Jul. 1994): 336-352.
10. Kuisong, Yang, "The Sino-Soviet Border Clash of 1969: From Zhenbao Island to Sino-American Rapprochement", *Cold War History* Vol. 1, No. 1 (2000): 21-52.
11. Ostrowski, Donald, "The Mongol Origins of Muscovite Political Institutions", *Slavic Review* Vol. 49, No. 4 (Winter 1990): 525-542.
12. Riasnovsky, Nicholas, "Asia through Russian Eyes", in Wayne Vucinich (ed.), *Russia and Asia*, 3-29.
13. Reuveny, Rafael, and Prakash, Aseem, "The Afghanistan War and the Breakdown of the Soviet Union", *Review of International Studies* Vol. 25, No. 4 (Oct. 1999): 693-708.
14. Ritter, William S., "The Final Phase in the Liquidation of Anti-Soviet Resistance in Tadzhikistan: Ibrahim Bek and the Basmachi, 1924-31", *Soviet Studies* Vol. 37, No. 4 (Oct. 1985): 484-493.
15. Sahadeo, Jeff, "Conquest, Colonialism and Nomadism on the Eurasian Steppe", *Kritika: Exploration in Russian and Eurasian History* Vol. 4, No. 4 (2003): 942-954.
16. Scotto, Peter, "Prisoners of the Caucasus: Ideologies of Imperialism in Lermontov's 'Bela'", *Publications of the Modern Language Association of America*, Vol. 107, No. 2 (Mar. 1992): 246-260.
17. Sforza, Carlo, "Imperialistic Russia in China", *Foreign Affairs* Vol. 6, No. 1 (Oct. 1927): 67-74.
18. Sokol, A. E., "Russian Expansion and Exploration in the Pacific", *American Slavic and East European Review* Vol. 11, No. 2 (Apr. 1952): 85-105.
19. Tolz, Vera. "Orientalism, nationalism, and ethnic diversity in late imperial Russia." *The Historical Journal* 48, no. 01 (2005): 127-150.

חומר לקריאה מומלצת:

20. Brower, Daniel R Lazzerini, Edward J. (eds.). *Russia's Orient: imperial borderlands and peoples, 1700-1917* (Bloomington: Indiana University Press, 1997)

פרקים 1 ו-6

21. Schimmelpenninck van der Oye, David. *Russian Orientalism: Asia in the Russian mind from Peter the Great to the emigration* (New Haven: Yale University Press, c2010) (“Russian Orientalism: Asia in the Russian Mind from Peter the Great to ...”)

ספרי הלימוד (textbooks) וספרי עזר נוספים:

23. Tolz, Vera. *Russia's Own Orient: The Politics of Identity and Oriental Studies in the Late Imperial and Early Soviet Periods* (Oxford: Oxford University Press, 2011)

פרקים 2 ו-3

חומר מחייב למבחנים:

אין צורך מאחר ובקורס זה אין בחינה מסכמת

מטרות הקורס / תוצרי הלמידה*:

מטרות הקורס:

1. לבחון את השפעותיו של המפגש בין רוסיה ובין אסיה על החברה, התרבות, הכלכלה והפוליטיקה הרוסית בשיאה של ההתפשטות האימפריאלית של רוסיה הצארית וגם של ברית המועצות במאות היטי-כ'.
2. לסקור את אופן התפתחותו ומאפייניו של אוריינטליזם רוסי כתוצאה מהמפגש עם יבשת אסיה.
3. לבדוק את תקפותה של האסכולה ההיסטוריוגרפית המסבירה את היחס של שלטונות האימפריה הצארית וגם של ברית המועצות כלפי האסיאתיים עפ"י תורת אדוארד סעיד הרואה באוריינטליזם מיזוג של ידע, כוח והתנשאות תרבותית-פוליטית מול פרשנות היסטורית אחרת המצביעה על קשרי זיקה במסגרת תרבותית היברידיית שהתפתחה באזורי הספר של רוסיה.

תוצרי למידה :

בסיום קורס זה, הסטודנטים ירכשו ידע על המפגש בין רוסיה ובין אסיה ועל ההשפעות ההדדיות שלו על הרוסים וגם על האסיאתיים. כמו כן, הם יהיו מסוגלים לאפיין את מרכיביו של האוריינטליזם הרוסי שהתפתח במהלך המאות ה-19 וה-20. הם גם ירכשו כלים שבאמצעותם יהיו מסוגלים לבחון את המפגש בין רוסיה ואסיה הזה מנקודת מבט אלטרנטיבית של תרבות היברידית שהתפתחה באזורי הספר של האימפריה הרוסית ויורשתה הסובייטית